

ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗКУСТВОТА, БАН

АРХ. ИЛИЯНА ХРИСТОВА ОВЧАРОВА

**РЕУТИЛИЗАЦИЯ И РЕВИТАЛИЗАЦИЯ
НА ПРОМИШЛЕНИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

АВТОРЕФЕРАТ

НА

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА
СТЕПЕН *ДОКТОР* ПО НАУЧНАТА СПЕЦИАЛНОСТ
ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ НА АРХИТЕКТУРАТА, 5.7.

СОФИЯ

2015

ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗКУСТВОТА, БАН

АРХ. ИЛИЯНА ХРИСТОВА ОВЧАРОВА

**РЕУТИЛИЗАЦИЯ И РЕВИТАЛИЗАЦИЯ
НА ПРОМИШЛЕНИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

АВТОРЕФЕРАТ

НА

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА
СТЕПЕН *ДОКТОР* ПО НАУЧНАТА СПЕЦИАЛНОСТ
ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ НА АРХИТЕКТУРАТА, 5.7.

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ
ДОЦ. Д-Р АРХ. АННА АВРАМОВА

СОФИЯ, 2015

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на 08.12.2014 г. на разширено заседание на сектор *Архитектура*.

Дисертацията е с обем 207 страници и се състои от увод, три глави, заключение; 15 заглавия на кирилица и 49 заглавия на латиница тематична библиография; приноси и приложения: списък на илюстрациите; списък на разглежданите в труда обекти и 166 илюстрации.

Публичната защита ще се проведе на 25.06.2015 от 11:00 часа на заседание на научно жури в състав: доц. д-р арх. Анна Аврамова, УАСГ; доц. д-р арх. Димитър Андрейчин; проф. д-р арх. Малвина Русева, ИИИЗк; доц. д-р арх. Мария Давчева, ИИИЗк; доц. д-р Янчо Генчев, ЛТУ; проф. арх. Евлоги Цветков, резервен член; доц. д-р арх. Веселина Пеневска, ИИИЗк, резервен член.

Материалите по защитата са на разположение на интересувашите се в отдел Административно обслужване на Института за изследване на изкуствата на ул. *Кракра* 21.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Разработването на темата е актуално в няколко теоретични аспекта на архитектурната теория, както и поради разработването на метод на работа и в архитектурната практика. Процесите на индустриализация и деиндустриализация „произвежда“ огромно количество територии, инженерни съоръжения и сгради, изпразнени от съдържание. Като основен резултат от тези процеси следва промяната в социалната структура на обществото и най-вече увеличаването на градското население. Разрастващият се град „заграбва“ систематично нови терени от крайградските територии. Просто и ясно решение е развилата се във Великобритания практика на превръщането на старите индустриални сгради в лофтове.

В момента е налично съществуването на два основни икономически процеса на международно ниво: индустриализация и деиндустриализация, които основно в Европа и Северна Америка обричат цели градове и региони на разруха. Бързото разрастване на градската тъкан през периода на индустриализация се оказва в последствие ненужно - територии, зони, комплекси, единични обекти и дори цели градове остават пустеещи и празни в следствие процеса на деиндустриализация.

Настоящото изследване се фокусира именно върху **обновяването** на тези изоставени и лишени от функция сгради и съоръжения, които се локализируют както в плътната градска структура, така и в крайградските райони. За целите на труда се въвежда термина **обекти** или **пост-индустриални обекти** за изолирани от градската среда, използвани, изоставени и занемарени промишлени предприятия. Поради липсата на разработки в България в областта на обновяването на изоставените обекти на индустриалната архитектура, това изследване дава теоретична основа, за процеса на проектиране при адаптацията на промишлените сгради.

Цел и задачи на научния труд:

Основна цел на труда е разкриването на потенциала за развитие на нефункциониращите обекти на промишлеността. Крайна цел на разработката е достигането до **алгоритъм** за решаване на архитектурната проблематика, свързана със сградния фонд - реконструкция, реставрация, устойчиво развитие, намиране на нови

функции, употреба на нови материали, подобряване на работната среда. За достигане до крайната цел на труда, са формулирани следните **изследователски задачи** :

- Да се постави съвременната рамка на развитие на обектите на промишлеността.

- Да се дадат основните характеристики на обектите на промишлеността.

- Да се дадат основните характеристики на обектите на адаптация.

- Да се анализират успешните примери за приобщаване на такива обекти в градската структура.

- Да се намерят най-подходящите дейности за ефективно социално и икономическо преобразуване.

- Да се дефинират основните участници в успешното развитие, каква е тяхната роля и какви са техните взаимоотношения.

- Да се обобщят общовалидни изводи за реинтеграционните процеси на такива обекти.

- Да се изгради методика за тяхната адаптация и реинтеграция

- Да се апробира изведената методика върху конкретен пример

Методика на изследването

Методиката на изследването се основава на:

- Системен анализ на историческата обвързаност на архитектурата на производствените сгради, техните основни характеристики с процесите на деиндустриализация

- Извличане на критерии за оценка и сравнение на изследваните случаи

- Сравнителен анализ по случаи – по мултимодална смесена методика от няколко стандартни методи на работа, която съдържа следните компоненти:

- Илюстративни проучвания: предимно описателни проучвания, предназначени да направят непознатото познато, да дадат на читателя обща представа по въпросната тема и да се запознае с основната терминология, методи и процеси на ревитализацията.

- Пилотни проучвания: те са кратки казуси, извършени преди осъществяването на голямо мащабно изследване. Тяхната основна функция е да помогнат за идентифициране на въпроса, за подбор на критерии за оценка.

○ Кумулативни проучвания: в настоящия труд това е разглеждането на повече от един случай с една и съща нова функция. Идеята на това изследване е подбор на по-широко валидни критерии за оценка.

○ Контрастен метод¹: в настоящия труд това е изследване на няколко случая, при които началните условия са подобни /първоначалната функция е еднаква, типологичните характеристики са подобни/ с цел да се разясни ситуацията без отношение към генерални изводи и заключения, да постави под въпрос и да се апробира обобщената теория. Този метод е използван за разкриване на причинно-следствени връзки.

- Компонентен анализ
- Систематизиране на резултатите

Граници на изследването

Изследването е съсредоточено върху обектите на индустриалната архитектура. Примерите, които се използват за онагледяване на различни твърдения и доказателства не са ограничени географски и времево. Сградите, обекти на културното историческо наследство не са включени в труда.

Обем и структура на дисертацията

Дисертационния труд се състои от увод, изложение и заключение. В увода се описва необходимостта от изследването и се дават общите сведения за дисертационния труд.

Изложението има три глави, които съответстват на етапите през които минава проучването. Всяка глава се състои от раздели, като съответстват на различни теоритични постановки или различни характеристики на проучването.

ГЛАВА I „РАЗВИТИЕ НА ПРОМИШЛЕНАТА АРХИТЕКТУРА“ е исторически анализ на индустриална архитектура по света и у нас. Изведени са основни изводи. В отделен раздел „Теоретически аспекти на индустриалната археология“ се изясняват теоретичните постановки и методи на работа, развити от индустриалната археология и се разглеждат критериите за оценка и подбор на обекти на индустриалната архитектура с цел запазване на индустриалното културно наследство.

В ГЛАВА II □ „ПОДБОР И КЛАСИФИКАЦИИ НА ОБЕКТИТЕ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ. РЕУТИЛИЗАЦИЯ И РЕВИТАЛИЗАЦИЯ НА ПОСТ-

¹ **Critical Incident** Stach, A. and Serenko, A "The impact of expectation disconfirmation on customer loyalty and recommendation behavior: Investigating online travel and tourism services", 2010 Journal of Information Technology Management

ПРОМИШЛЕНИ ОБЕКТИ“ е направен подбор и са изследвани обекти българската и световната практика. Получените данни са ситематизирани и анализирани по критериите, установени в ГЛАВА I / Приложение 2/.

В ГЛАВА III **“МЕТОДИКА ПРИ РЕУТИЛИЗАЦИЯ И РЕВИТАЛИЗАЦИЯ НА ПРОМИШЛЕНИ СГРАДИ**“ е представена разработената в дисертационния труд методика за адаптацията и регенерацията на постиндустриални обекти.

В **ЗАКЛЮЧЕНИЕТО** са резюмирани изводите и резултатите от направените изследвания.

Показано е значението на труда в различните области на архитектурната наука, очертани са нови проблемни зони в областта и са поставени последващи въпроси.

Самостоятелно са показани **приносите** на дисертационния труд.

В библиографията са цитирани основни трудове в областта, както и всички реферирани източници.

Има два броя приложения: Приложение 1: таблица с изследваните примери и Приложение 2: пълен опис на илюстрациите.

Резултати, научна новост и значение на дисертационния труд:

Дисертационният труд очертава границите на областта на изследване и предлага интердисциплинарен подход към материята.

Трудът е основополагащ в областта на индустриалната архитектура, което налага полето на изследването да бъде разширено. В теоритичен аспект резултатите са в областта на историята на промишлената архитектура, индустриалната археология, както и поради разширеното поле на труда, за другите науки свързани с обществото и индустрията.

II. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

ГЛАВА I „РАЗВИТИЕ НА ПРОМИШЛЕНАТА АРХИТЕКТУРА“

В глава първа на изложението **„РАЗВИТИЕ НА ПРОМИШЛЕНАТА АРХИТЕКТУРА“** се изгражда теоретична постановка чрез анализ на историческата обвързаност на архитектурата на производствените сгради, техните основни характеристики и процесите на деиндустриализация. Постановката дава система от критерии за оценка на последващите случаи. За намиране на основните им

характеристики се извършва структурен анализ на изследваните обекти. Резултатите трябва да послужат за изграждане на инструментариум от пространствени елементи за изграждане на модели на развитие. В тази глава се изясняват използваните термини и се въвеждат нови в областта на градското и архитектурно обновяване. В отделен раздел се класифицират промишлени сгради от наличния сграден фонд, според различни типологични белези. Резултатите и изводите са в края на всеки раздел.

Раздел 1 „Кратък преглед на историята на промишлената архитектура“

В този раздел хронологически се разглеждат сгради и съоръжения, носители на типологични особености, свързани с преминаването от занаятчийското производство към машинното производство. Избраните примери илюстрират типични за промишлената архитектура елементи като: нови за времето си технологии, конструкции, строителни материали, архитектурни решения, които създават специфичния архитектурен облик на промишлените сгради и съоръжения и в последствие те се използват широко в архитектурната практика. Хронологическото деление е направено по декади, спрямо развитието на френската индустриална архитектура. Въпреки това, то е показателно за навлизането на нови технологии и материали в строителството, като различните типологични белези, развити в съответния период, продължават да съществуват симултантно, т.е. не остават заключени в съответния времеви диапазон.

В заключение е наблегнато на **взаимодействието** между историческото развитие на човечеството и развитието на промишлената архитектура, навлизането на новите техники и технологии, строителните практики и архитектурата.

Раздел 2 „Кратък преглед на историята на българската промишлена архитектура “

В този раздел, чрез прилагането на различни примери на знакови за българската промишлена архитектура обекти, е направен кратък преглед на историята на българската индустриална архитектура. В сравнение с развитието на промишлената архитектура в другите европейски страни, развитието на този тип архитектура в България закъснява с близо сто години, но въпреки това приема основните характерни черти на индустриалните сгради и съоръжения.

Историята на българската промишлена архитектура е разгледана в три основни периода, спрямо приемането от Българската държава на различни икономически системи:

- След Първата световна война
- След 1944 год.
- От 1980 до наши дни

Раздел 3. „Тезаурус на използваните термини“

Целта на раздела е изясняването на терминологията, използвана при градското и архитектурно обновяване.

Заимствани от други области и науки, със специфично значение, преминали транскрибиране от латиница на кирилица, чуждите термини започват да се използват в архитектурата като носители на собствен смисъл, в специфичен контекст. В чуждата литература се прави разлика при употребата на тези термини, но при нас те идват като синоними.

Целта на проучването не е изследване на терминологията, като част от приложната лингвистика, а по-скоро търсенето на точното значение и смисъл на използваните чуждици и неологизмите в архитектурната наука. Връзките с етимологията са неизбежни, но сведени до минимума, необходим за изясняването произхода на навлезлите вече термини. Основна част от изследването е отделена на употребата на термините в професионалния жаргон.

Разгледани са начините, по които се употребяват в българската и чуждестранната литература термините: „Адаптация“; „Реутилизация“; „Ревитализация“; „Реконструкция“; „Обновяване“; „Реновация“; „Реставрация“; „Рекултивация“; „Рехабилитация“; „Гентрификация“; „Рециклиране“; „Регенерация“; „Интеграция“; „Реинтеграция“; „Конверсия“. Тяхното значение е изяснено. Навлизането на тези нови термини в архитектурата е спорадично и породено от практическа необходимост. Те навлизат през различни периоди и съпътстват различни стилове. Заимствани от различни езици, те се отдалечават от първоначалното си значение, смисълът им се губи и така се раждат множество широкоспектърни понятия. Притеснително е „роенето“ на термини, в резултат на което се е получило количествено натрупване на думи, без отличителни качествени характеристики. Повечето от разгледаните термини са просто синоними, които са изгубили специфичните си нюанси.

В контекста на устойчиво развитие и определяне на обекти на индустриалното наследство, запазването на характерните белези на термините е от изключителна важност. Повечето от тях се отнасят към повторната употреба на пост-индустриални сгради и съоръжения и към оползотворяване на техния потенциал. Актуалният проблем с изоставените индустриални обекти и превръщането им в обекти на индустриалното културно наследство изисква по-точна, по-ясна и прецизна употреба на чуждиците. Новата необходимост е думи от професионалния жаргон да се превърнат в „термини“ при употребата им в научната и законодателната област.

В настоящия труд савъведени термините "реутилизация" и "ревитализация". За нуждите на труда приемам, че с тези термини обозначавам съвкупността от **процесите** на:

- изготвяне на стратегия /концептуален план/ за развитие
- изборът на нова функция на сградата спрямо разработената стратегия /концептуален план/
- изработването на инвестиционен проект
- реализацията на проекта
- процеса на управление на дейностите

С „реутилизация“ се обозначава адаптиране на сградата, без промяна на предназначението, отреждането на терена и промяна на функциите.

Ревитализация: при адаптиране на сградата, което протича с промяна на функциите, предназначението или отреждането на терена.

Конверсия: при промяна на функциите на сградния фонд за жилищни нужди.

Раздел 4. „Класификация на сградия фонд на промишлените предприятия“

В раздел четвърти се поставя теоретична основа за анализа на сградния фонд на промишлените предприятия в следващите глави. Обхванато е основното теоретично делене по следните признаци: според местоположението на зоната, спрямо града; според предназначението, според плътността на застрояването, според вида на застояването, според пространствената структура, според вида на индустрията /съобразно технологията/; според теренни особености; изложение; вид и конструкция на сградата. За целите на научното изследване в подробности са засегнати само някои от характеристиките:

- Според местоположението на зоната: извънградски, периферни, въртешноградски.

- Според предназначението: производствени, спомагателни и обслужващи.

- Според вида на индустрията: Сгради за обезпечаване на производството с електроенергия, газ, вода;

- Специфични вертикални инженерните съоръжения - кули, комини, естакади, газхолдери; чисто производствени сгради - едноетажни, дву- и многоетажни, от различни индустрии

- Според плътността на застрояването: между 60 и 90%, между 40 и 60%, до 40 %

- Според вида на застрояване: широкоплощно, павилионно, секционно-гребеновидно,

- Според пространствената структура: едноетажни, двуетажни широкоплощни и многоетажни

Раздел 5. „Възникване, цели, задачи и методология на индустриалната археология“

В раздел пети се изясняват торетичните постановки и методи на работа, развити от индустриалната археология и се разглеждат критериите за оценка и подбор на обекти на индустриалната архитектура с цел запазване на индустриалното културно наследство. В този раздел е направен кратък исторически преглед на развитието на науката „индустриална археология“ и е дадена дефиниция на това понятие: *"системно изследване на структури и артефакти, като средство за разширяване на нашето разбиране на индустриалното минало"*. Определени са **границите** на индустриалната археология като нова дисциплина, която навлиза и взаимодейства с други области на науката, като: история на техниката, социология, политология, история на архитектурата. Формулирани са нейните **основни цели**, които се концентрират в:

- системно изследване на структури и артефакти
- запазване на материални свидетелства на индустриалното развитие.

Определени са **техниките и методите** за работа на тази наука, които обединяват различните видове документация, теренни изследвания и архивна дейност.

Изяснени са **изследователските задачи** на науката индустриална археология:

- изучаването на взаимовръзките между изменението на промишлеността, технологиите и обществото

- определянето на въздействието на процеса на индустриализация върху средата на обитаване

- съхранението на паметници на индустриалното културно наследство

Разгледани са етапите на изследването, разработени от методите на работа на индустриалната археология:

1. Анализ на индустриалния ландшафт: първи етап в работата е анализа на индустриалния ландшафт, които протича в три етапа

- определяне на причините за **локализацията** на конкретна индустрия

- определяне на протеклите **промени** в технологиите в течение на времето

- определяне на **взаимодействието** между ландшафта, производствените предприятия, селищната и транспортната система

2. Анализ на сградния фонд

- Определяне на функциите на обекта

- Датиране на обекта

- Изследвана на обекта в културния контекст

3. Метод на работа. Документиране и съдържание на доклада

Документирането на терени, инженерни съоръжения и сгради е процесът на събиране на терен на фактически данни за обекта. Целта е да се създаде архив, в повечето случаи в писмена и илюстративна форма, който да бъде запазен, а в редица случаи и да бъде използван за други цели. В дисертацията са разгледани четири нива на документиране: визуален запис; описания на интериора и екстериора; мащабни планове и фасади; детайлни становища.

Ниво 1: Визуален запис само на екстериора, придружен от минимум информация за вида на конструкцията и технологията, локацията, и приблизителната дата на построяване. Това ниво на документиране цели набирането на базова информация за голям брой сгради, т.е за статистически данни или за изготвяне на генерални планове.

Ниво 2: Пълно описание на екстериора и интериора на сградта. Това ниво, макар че съдържа мащабни скици и писмен запис, както и обобщение на всички планове и

функции, през годините, е без анализ на набраната информация. В тази група попадат най-вече сгради, които са под заплахата от разрушение. Документиране в такъв детайл може да бъде направен за индустриален ландшафт; където множество сгради са в процес на разрушение, или принадлежат на различни индустрии.

Ниво 3: включва мащабни планове и фасади, мащабни скици на детайли. Това е аналитичен запис, който изследва достоверни писмени източници, както и самия обект; включва архитектурно и конструктивно заснемане

Ниво 4: Само за сгради от изключително значение. Докладът включва становище за значимостта на обекта в областта на архитектурата, историята на техниката, икономиката, социологията.

Тези четири нива на запис изискват специфичен вид графична и фотодокументация, както и проучвания на писмени сведения:

- **Снимков материал:** Външен изглед; Поглед отгоре в основните помещения; Четири фасади; Външни характерни детайли / архитектура, развитие, употреба/; Фасади-силует; Интериорни детайли /конструкция и декорации/

- **Чертежи:** Скици с основни размери; Разпределения на основни нива, показващи основна технология; Чертежи на специфични конструктивни детайли; Вертикални разрези; Чертежи на архитектурни детайли; Мащабни фасади; Генплан; Чертежи на реконструкции или смяна на технологиите от по-ранни етапи; 3D

- **Писмени сведения:** Локация на сградата, статус; Становище за типа сграда и конструктивни материали; Описание на планове, форма и функция; Описание на минали и настоящи употреби, включително технологии; Информация за релевантни източници; Информация за надеждни източници; Минали и настоящи отношения на технологичните съоръжения и сградата

Детайно проучената научна литература върху индустриалната археология дава възможност да бъдат систематизирани основните методологични принципи, по които работят колегите в тази научна област. Основните принципи могат да бъдат систематизирани както следва:

- Проучване, интерпретация и анализ на писмени източници
- Мрежови анализ на взаимовръзките на ландшафта, производствените предприятия, селищната и транспортната система в периода на възникването им и в последващото им използване
- Функционален анализ на форми на сгради и съоръжения

- Типологичен анализ на технологията и на архитектурните характеристики
- Мрежови анализ на процесите на взаимовръзка между изменението на промишлеността, технологиите и обществото
- Мрежови анализ на процесите на взаимовръзка между изменението на индустриалната архитектура и обществото

В резултат на направените в тази глава изследвания и анализи са изведени следните изводи: индустриалната археология цели да се идентифицират индустриалните сгради, които имат характер на паметници на културата. Предлаганият в дисертационният труд подход е насочен към систематично изучаване и анализ на останалите сгради, които не са паметници на културата, но могат да са активна част от обществения живот.

Макар и целта на индустриалната археология да е друга, а именно подбор на сгради, територии и съоръжения, носители на културно-историческа памет, и от тази гледна точка, обект на общински, държавни или междудържавни политики за опазване, реставрация и консервация, то нейната методика е **фундаментална** при изследване на индустриални сгради, независимо с каква цел. Тя отчита най-съществената характеристика на промишлените сгради: тяхната зависимост от технологичното развитие на обществото. Анализите са насочени към техническото обзпечаване на индустриалната структура, тъй като то е основен формообразуващ фактор.

ГЛАВА II „ПОДБОР И КЛАСИФИКАЦИИ НА ОБЕКТИТЕ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ. РЕУТИЛИЗАЦИЯ И РЕВИТАЛИЗАЦИЯ НА ОБЕКТИ НА ПРОМИШЛЕНОСТТА“

Във втора глава на изложението са изследвани примери от световната практика. Тъй като в световен мащаб няма изградена база данни, която да съдържа основни характеристики на производствени сгради, преди и след процеса на промяна на функциите им и не е възможно да се формира представителна извадка, т.е. статистически методи за анализ не могат да бъдат приложени в полето на изследването, то в тази глава е използвана друга методика на изследване, а именно „изследването по случаи“, на примери от световната и българската практика.

Изследването на примери се отнася до събирането и представянето на подробна информация за конкретен пример, под формата на **качествено описателно изследване**.

Изследването по случаи е силно индивидуално, като се правят изводи само за този конкретен пример и само в неговия конкретен контекст и не е съсредоточено върху откриването на универсална, глобална истина, нито пък се търсят причинно-следствени връзки. Вместо това, акцент се поставя върху изследване и описание на всеки конкретен случай.

Раздел 1. „Обобщени примери от световната практика“

В този раздел изследваните примери са подбрани, следвайки различни характеристики на сградния фонд /посочени в ГЛАВА 1/: период на построяване, разположение спрямо града; големина, първоначална функция, нова функция.

За всеки посочен пример, информацията е компресирана в началото, по следните параметри: Нова функция, Функция при създаването, Година на построяването; Собственик; Архитекти; Конструкция; СМР. Когато не е било възможно да се определи собствеността, но примерът е характерен и важен, и собствеността е ирелевантна за проекта /бил е обект на общинско, или държавно финансиране по програми за градска регенерация, или, обект на публично-частно партньорство/ то тази информация не е посочена.

Графичната информация е основна за доброто разбиране на посочените примери, включени са многобройни снимки, на характерни за конкретния пример детайли, а когато това е необходимо - архитектурна графика - планове, разрези, фасади.

Примерите са групирани спрямо новата си функция, като на база на фактологическия материал са извадени някои основни характеристики.

Макар и изследването по случаи да има чисто дескриптивен характер, то е единствения метод да се отчетат огромното количество взаимосвързани детерминанти и резултат.

За по-голяма прегледност примерите са подредени в категории спрямо новата си функция.

Изследваните примери са обобщени в табличен вид: приложение 1 към настоящия автореферат. Освен информация за обектите: функция при създаване, собственик, година на построяване, архитекти в таблицата са включени и някои основни техни характеристики: конструкция, смр, нова функция, местоположение, година на адаптация; като изрично са подчертани, извлечените вече /раздел 4, глава I/ основни характеристики на индустриалните сгради: плътност на застрояване, етажност преди и след ревитализация и реутилизация, площ.

Раздел 2. „Обобщени примери от българската практика“

Този раздел се състои от две части: Част 1 „Проблемни зони, София“ и Част 2 „Примери от българската практика“.

Част 1 „Проблемни зони, София“

В част 1 се изследва София като град, носещ отпечатък от периода на индустриализация, показват се различни обекти и се анализират специфичните особености, заради които трудно намира нова функция и се оказват уязвими в сегашните икономически условия. Набелязани са изоставени промишлени сгради и съоръжения, които биха могли да станат обект на процеси на реутилизация и ревитализация. Разгледани в исторически и архитектурен план : Книжно-мукавената фабрика, Водната кула в кв. Лозенец, Пивоварната фабрика “Прошек”, “Захарна фабрика”.

Част 2 „Примери от българската практика“.

В част 2 са разгледани следните успешни примери от българската практика: Текстилната фабрика “Беров – Хоринек”, София, кв. Подуяне; Музей за чуждестранно изкуство, гр.София; Tea House “Чай във фабриката”, София.

Раздел 3. „Изводи и резултати от изследваните случаи“

В този раздел са изведени основните изводи от анализа на изследваните примери. Изследваните примери са систематизирани в табличен вид. Анализите на възможностите за повторна употреда спрямо раличните характеристики са представени в табличен вид.

В **таблица 1** са изследвани и анализирани възможностите за промяна на функцията на обектите, спрямо разположението си спрямо града: извънградски, периферни, въртешноградски. Постиндустриалите обекти наследяват хатра характеристиките на индустриалните обекти според разположението си спрямо града. В голяма степен пост-индустриалните обекти наследяват опасностите, които следват от негативните характеристики и предимствата, които могат да се извлекат от добрите предпоставки.

Предложени са следните нови функции :

- Извънградски обекти: туристически дейности; развлекателни дейности; търговски дейности, комбинирани функции

- Периферни обекти: административни дейности, жилищни функции, търговски дейности

- Въртешноградски: административни дейности, социални функции, за обекти на културата

В **таблица 2** са изследвани и анализирани възможностите за промяна на функцията на обектите, спрямо тяхната площ. Анализът на изследваните практически примери води до изводът, че най-подходящи за адаптация, както и за ревитализация са сгради с площ между 5000м² и 15000м². Анализът и предпроектното проучване са силно улеснени при сгради с такава пространствена характеристика: изборът на подходящи дейности е ограничен само от инвеститорския интерес, като характерните за адаптацията на индустриални сгради проблеми с мащаба тук са ирелевантни.

Сгради под 1500м² са трудни за възраждане в нови дейности. При тях основна черта би бил периодът на построяване /18-19в/, и включването на сградата към списъкът на архитектурното наследство.

Ревитализацията на сгради над 15000м² е трудоемка, както като проектантски процес, така и като изпълнение. Тези сгради са подходящи за реутилизация: запазване на производствената функция, с промяна на технологията или предмета на производство. Ревитализацията е скъпа и трудоемка: реконструкцията трябва да бъде поетапна, като тип: сграда в сградата, секционна.

В **таблица 3** са изследвани и анализирани възможностите за промяна на функцията на обектите, спрямо плътността на застояване:

При плътност на застояване между 60 и 90%, застрояването е компактно, а вътрешните пространства са големи. Наред с предимствата, които при ревитализация са мултифункционалността на пространствата и по-големият брой подходящи дейности, негативното наследство, което носи този тип застрояване: затруднени вътрешни комуникации и невъзможност от разширяване трудно могат да бъдат избегнати.

При плътност на застояване между 40 и 60%, потоците за движение са също затруднени, но има възможност за комплексна работа, чрез обособяване на самостоятелни секции и за разширение.

Плътност на застояване до 40 % е най-благоприятна за адаптация, защото се запазват положителните характеристики, като негативът от трудната поддръжка на стопанския двор, може да бъде превърнат в позитив, чрез насищането на средата с културни дейности, облагородяване на терена, създаване на паркова и рекреационна зона.

В **таблица 4** са изследвани и анализирани възможностите за промяна на функцията на обектите, спрямо вида на застрояване

В **таблица 5** са изследвани и анализирани възможностите за промяна на функцията на обектите, спрямо пространствената им структура

От разгледаните в тази глава примери от българската и световната практика са извлечени следните изводи:

- Индустралните и пост-индустралните сгради и съоръжения имат потенциал да бъдат обект на повторна употреба, те имат физически характеристики, които им позволяват да приемат различни по обем функции

- Техническата обезпеченост на сградата и нейния парцел е сериозно предимство, което не трябва да се пренебрегва, тъй като намалява разходите спрямо тези при ново строителство

- В България съществуват многобройни сгради и инженерни съоръжения, които биха могли да са обект на реутилизация и ревитализация

С направените изследвания и анализи на описаните примери стана ясно, че обекти на реутилизация, ревитализация и конверсия могат да бъдат както индустриални сгради, така и пост-индустриални сгради и съоръжения. Класификацията и систематизацията на тези обекти, както и изборът на нова функция е основна цел при процесите на обновяване. Физическите и техническите параметри на обектите на реутилизация и ревитализация дават рамката, в която е възможно да се случат тези процеси, но не дават ясна индикация за успешността на проекта. Това наложи разработването на специфичната методика, предложена в настоящата дисертация, която се базира на методите на индустриалната археология, управлението на проекти и на отчитането на културния и социален контекст на средата.

ГЛАВА III „МЕТОДИКА ПРИ РЕУТИЛИЗАЦИЯ И РЕВИТАЛИЗАЦИЯ НА ПРОМИШЛЕНИ СГРАДИ“

В трета глава са обобщени изводи за реинтеграционните процеси на индустриални и пост-индустриални сгради и съоръжения и е изградена методика за тяхната адаптация и реинтеграция с цел да се определят основни методи при усвояването в градската тъкан на остарели промишлени предприятия.

Раздел 1: „ Метод на работа при интегриран подход“

Този раздел се състои от две части: Част 1“Теоретически основи на интегрирания подход“ и Част 2“Културни мрежи“

Част 1 „Теоретически основи на интегрирания подход“

В тази част накратко е описан интегрирания подход, разработен от науката „Управление на проекти“², идентифицирани са неговите методи на работа и е анализирана неговата приложимост към процесите на реутилизация и ревитализация.

При интегрирания подход се залага на комбинацията на мерки и взаимодействието между заинтересовани страни за постигането на "синергичен ефект“³

Методите на работа при интегрирания подход са

- описание на силните и слабите страни въз основа на анализ на текущото състояние;
- определяне на съвместими цели за развитието на обектите
- координиране на различните планове и политики за развитие

В теорията на „Project management“ този процес е разделен на шест подпроцеси: стартиране на проекта; планиране и развитие; изпълнение; мониторинг и контрол; закриване на проекта и Контрол на проектни системи, подробно е разгледани в дисертацията.

Част 2 „ Културни мрежи“

В тази част във връзка с методът на работа при интегриран подход се въвежда понятието „ Културни мрежи“.

"Културната мрежа" (Снимка 1) е основната пространствена структура на културната среда; тя има пет измерения - съществува във времево-пространствения континуум и е интерактивна. Културната мрежа се формира от връзки и възли. Възлите представляват културни обекти и явления, както и хора.

Връзките са семантично натоварени. Семантичната им тежест зависи от: представянето на обекта в система (онтология); контекста, в който е описан обекта;

² РМВОК, Project management body of knowledge

³ увеличаване ефективността на дейността в резултат на интеграцията на отделните части в единна система, както и системен ефект: поява на ново качество, различно от съвкупността от качествата на съставните части на системата

геотемпоралната област, в който обектът придобива значение; общностите, които използват обекта.

Културната мрежа е мощен инструмент за представяне на културния феномен в различни мащаби. Тя дава възможност за проследяване на движения и трансформации на културни явления във времето и пространството, както и за детайлно проучване на самия феномен.

Снимка 2: Графично представяне на културна мрежа; <http://cultureplex.ca/>

Графичното изграждане на Културни мрежи е средство за анализ и представяне на културната динамика. Изграждането на сложна система, дефинирането на агент на моделиране и анализът на събраната информация предоставя пълна картина на явленията, предмет на изследването.

В дисертацията подробно са описани методите на работа при графичното изграждане на Културни мрежи, определянето на агент на моделиране и анализ на информацията.

Изследвани са хоризонталните връзки архитектура-култура, чрез които се заражда и еволюира ДНК веригата на града, описана и анализирана е средата АК (архитектура-култура). Оценено е качеството на тази среда да се саморегулира и да бъде качествена среда за възникване на нови културни и архитектурни явления, които

изграждат вертикалната структура-качествените изменения, които средата сама е инициирала и понесла.

Така архитектурата се явява елемент, среда, обект, субект или медиатор - матрица за феномена „културна мрежа“. В дисертацията тези компонентни модификации на архитектурата са подробно описани и анализирани.

Раздел 2: „Разработване на метод на работа при ревитализация и реутилизация на индустриални сгради, проектантски процес“

В този раздел е представен разработения в дисертацията специфичен метод на работа. Разделът се състои от 3 части. Част 1 „Предпроектно проучване“, Част 2 „Проектантски процес“, Част 3 „Управление на проекта“

От разгледаните примери и анализа на реализациите, стана ясно, че при разработването на инвестиционен проект за адаптация на индустриални обекти подходът е полидисциплинарен.

В сладещите страници са изяснени основните принципи на методиката, които трябва да се следват от екипа са при процесите на реутилизация и ревитализация: анализ на територията; икономическа оценка на оценка на сградите; оценка на физическото състояние на сградите; изработване на стратегия за развитие и на конкретни предложения за комплексна адаптация; изработване на архитектурен проект; изработване на конструктивен проект; изработване на проекти по инженерните дисциплини; мониторинг на архитектурния проект.

В процесите на реутилизация и ревитализация са интегрирани четири основни процеса, които се следват един друг във времето, но които е възможно да се развиват едновременно, като в настоящия труд са условно наречени „етапи“.

Част 1, „Предпроектно проучване“,

Тази част се явява основна за раздел 2, защото поради спецификата на процесите на ревитализация и реутилизация тук се определя основата, върху която ще се изгради стратегията /концептуален план/ за развитие. Във всеки един от етапите на адаптация се включват субекти, които си взаимодействат и определят основната рамка при разработването на концептуалния проект.

Носителите на инвестиционно намерение са основния субект: те са собствениците на имоти, терни, обекти или съоръжения, арендатори. Те поставят основата на предпроектните проучвания. Регулаторните органи: община, държава се включват, поставяйки законовата рамка, в която може да се изпълни инвестиционното намерение.

Освен законовите и подзаконовите мерки към този субект принадлежат и програмите за развитие и финансиране. Заинтересованите групи поставят социалната граница на инвестицията: те са активен участник и определят нивото на социална ползност /вредност/ на инвестицията. Те са основният елемент, който може да донесе добавена стойност на проекта.

Основни задачи пред мултидисциплинарния екип който включва: урбанист, икономист, социолог, социален антрополог, културолог, архитект, строителен инженер; в етапа на предварителните проучвания са: анализ на територията; икономическа оценка на сградите; анализ на физическото състояние на обекта.

Предпроектното проучване може да бъде разделено на следните фази:

- Заявяване на инвестиционно намерение
- Проучване на пазара
- Проучване на възможностите: търсене на терен или на дейност

Тези фази се развиват чрез няколко процеса /етапи/ на предпроектно проучване:

1. Първоначално проучване - установяване на инвеститорски интерес
2. Идентифициране на собственика
3. Установяване на настоящото състояние на обекта
4. Установяване на основните параметри на парцела
5. Установяване на конструктивните особености
6. Установяване на възможни бъдещи приложения, спрямо конструктивните особености и степента на разрушеност
7. Проверка на хипотезите, спрямо действащото законодателство
8. Проверка на хипотезите за съвместни общински интереси
9. Проверка на хипотезите, спрямо "индустриалното наследство"
10. Маркетингово проучване /на пазара/
11. Социологическо проучване
12. Проверка за външно финансиране
13. Установяване на стойността на проектирането и процедурите
14. Анализ на данните
15. Установяване на бюджет

Част 2 „Проектантски процес“

В тази част е описан и анализиран проектантския процес, като втори етап при процесите на реутилизация и ревитализация, като преминава през следните фази:

- Анализ на обекта Анализ на обекта:

След предварителното проучване, когато е достигнато до избор на функция на обекта, той се анализира повторно. Анализът е задълбочен и детайлен и включва:

1. Анализ на индустриалния ландшафт /съответства на Ниво на запис 1, описано в глава 1, раздел 5/: първи етап в работата е анализа на индустриалния ландшафт, който протича в три етапа:

- определяне на причините за **локализацията** на конкретна индустрия
- определяне на протеклите **промени** в технологиите в течение на времето
- определяне на **взаимодействието** между ландшафта, производствените предприятия, селищната и транспортната система

1. Анализ на географските особености на терена, околните територии и парцела /съответства на Ниво на запис 2, описано в глава 1, раздел 5/. Определяне на взаимодействието между парцела, терена и околните територии

2. Анализ на транспортната и инженерната инфраструктура до и в парцела /съответства на Ниво на запис 2, описано в глава 1, раздел 5/

3. Определяне на оригиналните функции на обекта /съответства на Ниво на запис 3, описано в глава 1, раздел 5/

4. Датиране на обекта

5. Изследване на обекта в културния контекст

6. Определяне на основните физически характеристики на обекта /съответства на Ниво на запис 4, описано в глава 1, раздел 5/

7. Определяне степента на разрушение на обекта /съответства на Ниво на запис 3, описано в глава 1, раздел 5/: Тук се определя вида и стабилността на конструкцията, чрез изготвяне на конструктивно становище

8. Определяне на степента на реконструкция

9. Изготвяне на инвестиционен проект

- Определяне на степента на реконструкция: тук се изработва идеен проект, които да отговаря на постигнатия консенсус между различните субекти, определя се каква промяна следва да бъде направена на архитектурните и конструктивните елементи на сградата/съоръжението/ и на инженерните мрежи.

- Мониторинг: идеиния проект следва да бъде обект на обществено обсъждане, където всички заинтересовани страни да вземат отношение

- Изготвяне на инвестиционен проект на обекта.

Част 3 „Управление на проекта“

В тази част се разглежда процеса на планиране, организиране, мотивиране и контрол на ресурсите и участниците, процедурите за постигане на конкретни цели. Един проект е начинание, предназначено да произведе уникален продукт, който е обикновено ограничен във времето. Основното предизвикателство за управлението на проекта е да се постигнат всички цели и задачи, като се спазват предварително заложените в проекта ограничения. В частност се разглежда процеса мониторинг като междинен процес, обвързващ процесите на предпроектните проучвания и проектиране. Процесът на управление съдържа следните фази:

- Организация на процеса на ревитализация /реутилизация/ и на неговите етапи
- Осъществяване на проекта
- Мониторинг и контрол
- Мениджмънт

Основните цели на управлението на проекта са изпълнение на проекта в цялостния му **обхват** в определеното **време**, с определените **качествени характеристики**, в рамките на съответния **бюджет**.⁴ Целите на управлението на проекта са да се оптимизира разпределението на необходимите ресурси и да се интегрират, за да се постигнат предварително определените цели.

В труда е разгледан „Традиционния подход“ на управление на проекта. Традиционният поэтапен подход идентифицира поредица от стъпки и се разглеждат основните компоненти, които могат да влияят върху развитието и техните връзки.

Схема 1: компонентите при традиционния подход и техни отношения

Раздел 3. „Концептуално разработване на пример за ревитализация: широкопощна сграда на територията на МК „Кремиковци““

⁴ PMI (2010). *A Guide to the Project Management Body of Knowledge* p.27-35

В този раздел се разработва концептуално пример, съобразно изведената авторска методика.

Фигура 1:Интериор на разработената сграда

На база горните резултати и изводи може да се каже, че поставената теза на труда - разкриването на потенциала за развитие на пост-индустриалните обекти е защитена. Основната цел на дисертационния труд - достигането до **алгоритъм** за решаване на архитектурната проблематика, свързана със сградния фонд – реутилизация, ревитализация, реконструкция, реставрация, употреба на нови материали, подобряване на работната среда е изпълнена. Разработеният алгоритъм на проектиране е приложен и апробиран на територията на Металургичен комбинат Кремиковци

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В **ЗАКЛЮЧЕНИЕТО** са резюмирани резултатите от направените изследвания, показано е значението на изследването и са формулирани приносите на дисертационния труд и са поставени бъдещи въпроси.

В дисертацията са анализирани основните характеристики на промишлените обекти и ситуацията в световен мащаб и в България. Разгледани са основните процеси на пост-индустриалното общество. Изследвана и дефинирана е темата за индустриалното наследство. Анализирани са различни по мащаб, ниво на инициатива и специфика примери за реутилизация и ревитализация. Идентифицирани са и са изследвани функциите на основните участници в процеса.

На база на поставените задачи са постигнати следните **резултати**:

1. Идентифицирани са основните проблеми пред развитието на пост-промишлените обекти.

2. Систематизирани са от гледна точка на града процесите на индустриализация и деиндустриализация и изведени характеристиките на пост-индустриалните обекти.

3. Класифицирани са индустриалните и пост-индустриалните обекти по различни признаци.

4. На базата на дадените случаи са систематизирани дейности, похвати, принципи и насоки на работа, показани са основни опасности и грешки пред новото развитие.

5. Изведена е методика на процеса на реутилизация, ревитализация и конверсия. Структурирана е по фази програма за развитие с подробно разработен първоначален етап. Изведената методика е приложена.

На база на постигнатите резултати са направени следните основни **изводи**:

1. При преминаването от вторичния към третичния сектор на икономиката създадените от предшестващата бърза индустриализация сгради и съоръжения остават физически ненужни. Динамичните икономически и социални процеси на индустриализация и деиндустриализация са довели появата на територии, обекти и съоръжения, създадени от индустриалната архитектура, които се нуждаят от адаптация и интеграция в градската културна мрежа. Промислените обекти в българските градове са морално остарели; те са лишени от функцията си и са подложени на физическа разруха.

2. Липсата на законодателна уредба и на единна държавна политика спомага процесът на разруха на индустриалните обекти. Липсва фокус на обществено внимание за социално неактивните, мъртви или затихващи като функция пост-индустриални обекти. Липсват поощрителни и ограничителни инициативи в българското законодателство спрямо индустриалното наследство. В България липсват и целенасочени програми за постиндустриалната регенерация.

3. Пост-индустриалните обекти имат основни характеристики, които могат да бъдат използвани за постигане на максимално позитивен резултат при тяхната конверсия. Основните характеристики на пост-индустриалните обекти се базират на характеристиките, които са имали тези обекти като индустриални. Основните характеристики на пост-индустриалните обекти се различават от характеристиките, които са имали тези обекти като индустриални основно при процесите на реутилизация, ревитализация и конверсия. При процесите на реутилизация, ревитализация и конверсия основна характеристика на обектите е тяхната способност да се адаптират към околната материална среда и да се интегрират в културните мрежи

4. Съществен проблем на пост-индустриалните обекти е липсата на собствена социална среда. Социалните връзки и функции са необходим елемент на устойчивата адаптация на пост-индустриалните територии.

5. За територията на България е необходимо осмисляне на термина “индустриално историческо наследство“, неговото разглеждане в контекста на културните мрежи, преразглеждане на нормативната уредба. Терминологията при промяна на функциите е неясна и трябва да бъде предефинирана. За определяне на обектите на “индустриално историческо наследство“ следва да се използват принципите на работа, разработени от индустриалната археология.

6. Новото развитие трябва да образува комплексна икономическа, социална и културна система, която да допълни индустриалната структура; Обживяването трябва да е съобразено със съществуващия потенциал. Промените трябва да са съобразени с историческия контекст. Ревитализацията и реутилизацията трябва да са в контекста на устойчивото развитие.

Научната новост на труда е намерена в четири направления: очертаване на нова област на архитектурната теория “ индустриална археология“; обобщаването на база данни относно анализ на специфичните особености на пост-индустриалните обекти, извеждане на основни принципи за устойчива адаптация на пост-индустриални обекти и тяхната интеграция в градската среда и дефиниране на ново понятие – културна мрежа, в полето на мултидисциплинарните изследвания между културния мениджмънт, историческите и социални науки, архитектурата и архитектурната теория.

Бенефициенти на изследването са участниците в процеса на градско обновяване на пост-индустриалния град:

- Държавна, регионални и общински власти;
- Професионалисти в областта: архитекти, урбанисти, социолози, икономисти, културни мениджъри, маркетингови специалисти, и инженери и др.;
- Неправителствени организации и сдружения със специална цел; консултанти и специалисти по устойчиво планиране;
- Строители, предприемачи и стопански организации, работещи в областта;
- Законодателна власт.

Приноси на дисертационния труд.

Могат да се определят следните **приноси** на труда към архитектурната наука, към проблемите на градското и пост-индустриално обновяване:

- Систематизиране и анализ на проблемите на пост-индустриалното развитие в световен мащаб и в българските градове.
- Систематизиране на тематиката за пост-индустриалното развитие, неговото пространствено и социално изражение. Изясняване на пространственото отношение индустрия – град. Описание на индустриалното културно наследство.
- Дефиниране, описание и класифициране на пост-индустриалните обекти като елемент от града. Дефиниране и описание на ново понятие – индустриална археология, развито като самостоятелна наука в Западна Европа и САЩ. Дефиниране и описание на ново понятие – културна мрежа, в полето на мултидисциплинарните изследвания между културния мениджмънт, историческите и социални науки, архитектурата и архитектурната наука.
- Въвежда се нова научна дисциплина и се предлага изучаването в България на новата наука „индустриална археология“

Приложение в практиката:

- Идентифициране на пост-индустриални обекти
- Идентифициране и класифициране на пост-индустриалните обекти с културно – историческо значение
- При разработка на градоустройствени планове и на стратегии за обновяване на индустриални и пост-индустриални територии.
- При анализ и разработка на конкретни пост-индустриални обекти.

В изследването са повдигнати и частично разгледани редица въпроси, които биха могли да бъдат обект на целенасочени **бъдещи разработки** в различни области, между които:

- Опазване, консервация и реставрация на индустриалното културно наследство;
- Адаптация на пост-индустриални територии;
- Приобщаване към града на постиндустриални зони;
- Създаване на устойчива градска среда
- Изработване на схеми на културните мрежи в градска среда

- Чрез употреба на схемите на културна мрежа, разработване на стратегии в маркетинга на културните индустрии в контекста на устойчивото градско развитие;

- Обновяването в контекста на социално-икономическо развитие;

Препоръки:

Въз основа на цялостния научен труд се очертават следните препоръки към законодателния апарат:

1. Да се създадат предпоставки за изготвяне на нормативен документ обхващаш процесите на реутилизация и ревитализация

2. Да се въведат ограничителни мерки спрямо пост-индустриалните обекти

3. Да се въведат мерки, поощряващи инвестициите, отнасящи се до пост-индустриални обекти

Доклади, свързани с темата на дисертацията.

Овчарова, И., Механджиев, Д. *Промислени територии и обекти на индустриалното наследство. Развитие, приобщаване и опазване*. Научна конференция Димитровград - градоустройство, парково изкуство, архитектура, ценностна интерпретация, Димитровград, 27-28 април 2010

Овчарова, И. *Регенерация, реинтеграция, ревитализация:*

Новите понятия и методи на градското и архитектурно обновяване. Първа международна научна конференция Образование, Наука, Иновации ESI'2011, Перник, 9 юни 2011

Овчарова, И. *Интеграция и адаптация на градски Промислени обекти*. Пета международна научна конференция „Архитектура, строителство- съвременност“, Варна, 8 – 10 юни 2011

Овчарова, И. *Архитектурата- среда на градското изкуство*. Научна конференция "Изкуството, пазарът, публиките", София, 15 – 17 ноември 2012

Публикации по темата на дисертацията.

Овчарова, И., Механджиев, Д. *Промислени територии и обекти на индустриалното наследство. Развитие, приобщаване и опазване*. Архитектура, бр.5, София: Съюз на архитектите в България, 2010

Овчарова, И. *Интеграция и адаптация на градски Промислени обекти*. Сборник с доклади към Пета международна научна конференция „Архитектура, строителство - съвременност, Варна: ВСУ "Черноризец Храбър", 2011

Овчарова, И., Механджиев, Д. *Изоставените пространства на пост-индустриалния град -(културен) начин на употреба*. Критика и хуманизъм, 2013/ книжка 42, ISBN: 08611718

Ovtcharova I. , Mehandjiev D., *"Place making versus object making"*
La Rotonde de la Gare Centrale de Sofia, exemple d'une intervention urbaine ratée,
Esthétiques de la ville: équipements et usages, ISBN : 978-2-343-02960-3 • avril 2014

Приложение 2

1	ФУНКЦИЯ ПРИ СЪЗДАВАНЕ	СОБСТВЕНИК	ГОДИНА НА ПОСТРОЯВАНЕ	АРХИТЕКТИ	КОНСТРУКЦИЯ	СМР:	НОВА ФУНКЦИЯ	РЕА	ДЪРЖАВА	МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	ГОДИНА НА АДАПТАЦИЯ	ПЛЪТНОСТ НА ЗАСТРОЯВАНЕ	ЕТАЖН ОСТ		ПЛОЩ
								ЛНО РАЗВИТИЕ					При създаването	след адаптация	
1	трамвайно депо	Кантон Берн	1890	Dr. Dieter Schnell	масивна тухлена, дървен покрив	смесена техника- след отнемане и добавяне	Туристически център, гр. Берн, Швейцария; 1999	*културен туризъм	Швейцария	гр. Берн, Швейцария; 1999	1999	60 - 90%	едноетажно	двуетажно	под 1500м ²
2	опак овъчен цех към месокомбинат		началото на 20в.	inFORM studio	масивна тухлена	смесена техника- след отнемане и добавяне	Център по поддръжката на обществените училища в Детройт	*административни функции	САЩ	Детроит, САЩ	2005	40-60%	многоетажно	едноетажно	5000м ² # 2 # 15000м ²
3	складова сграда към металургично предприятие		1863	USA Architects	масивна тухлена	техники по възстановяване на оригиналните фасади и конструкции, консервация	Туристически център "Bethlehem Landing Visitor's Center"	*културен туризъм	САЩ	Витлеем, САЩ,		60 -90%	едноетажно	двуетажно	под 1500м ²
4	Складове и магазини на "Utah Light & Railway Company",	Trolley Square Associates	1906	Albert L. Christensen	тухлени стени, стоманобетонна покрив на стоманени ферми, бетонни портални арки	Пясъкоструйно почистване; частично разрушаване на тухлени стени, изграждане на нови стени, добавяне на втори етаж, нови прозорци, ново осветление, поправка на покрива	Развлекателен и търговски център "Trolley Square",	*развлекателни дейности	САЩ	Юта, САЩ	1972	40-60%	едноетажно	едноетажно	5000м ² # 15000м ²
5	Фабрика за пури	Vicente Ybor	1886		Масивна тухлена конструкция	раздробяването на част от халетата, които са превърнати в „лофтове“; развлекателен център; семейно-ориентиран търговски център, кино, жилища за постоянно и временно обитаване	Развлекателен и търговски център. „Ybor Square“,	*развлекателни дейности	САЩ	Тампа, САЩ	1975	40-60%	многоетажно	многоетажно	5000м ² # 15000м ²

6	Складова сграда	Yohji Yamamoto	1950	Junya Ishigami + associates	Масивна тухлена конструкция, дървен покрив	нова стена със стоманена конструкция, с видима зидария, нова стоманена конструкция, вградена в дървената на покрива	Магазин	Търговски дейности	САЩ	Манхатън, Ню Йорк	2009	60 - 90%	едноетажно	едноетажно	под 1500м2
7	Фабрика за пелени	Urban Offerings	1956	Lynch / Eisinger / Design	бетонова обвивка и с дървени арковидни ферми, дървено покритие	нова стена със стоманена конструкция, с видима зидария, нова стоманена конструкция, вградена в дървената на покрива	Развлекателен и търговски център. „3641 Holdrege Avenue”,	Развлекателни дейности	САЩ	Кълвър Сити, САЩ	2009	60 - 90%	едноетажно	едноетажно	5000м2 # 15000м2
8	Индустриално хале	Dr. h. c. DI Helmut List	1950	Markus Perenthaler	стоманени рамки	полагане на дървена облицовка, стъклена окачена фасада	Концертна зала "HELMUT-LIST-HALLE",	Музей	Австрия	Грац, Австрия	2003	60 - 90%	едноетажно	едноетажно	под 1500м2
9	Винарска изба	общинска	1925	Liechti Graf Zumsteg Architects	дървена конструкция	премахване на товарна рампа; обединяване на допълващото застрояване с основното	Библиотека	Културен туризъм	Швейцария	Лиеста, Швейцария	2005	60 - 90%	многоетажно	многоетажно	под 1500м2
10	топлоцентралата	общинска	1905	"Ателие 5"	масивна тухлена	без промяна на носещата конструкция, запазени са оригиналните отвори, форма и обем на обекта. Техническото оборудване е премахнато	Културен център "Dampfzentrale",	Културен туризъм	Швейцария	Берн, Швейцария	1999	40-60%	едноетажно	многоетажно	под 1500м2
11	Бахметевски автобусен гараж	вска еврейска общност	1925-1927,	Константин Мелников	метална конструкция	поставяне на допълнителни нива, възстановяване на фасадите, поставяне на нов покрив	Еврейски музей и Център на толерантността	Културен туризъм	Русия	Москва, Русия	2011	60 - 90%	едноетажно	многоетажно	5000м2 # 15000м2
12	Гара "Hamburger Bahnhof"		1845-47	Josef Paul Kleihues	зидария с железен скелет	техника, чрез допълване-добавяне на две допълнителни крила	Музей за съвременно изкуство "Hamburger Bahnhof",	Музей	Германия	Берлин, Германия	1996	60 - 90%	едноетажно	многоетажно	> 15000м2
13	доминанна пещ	MUSEO del Acero AC.	1960	Specialist Structural Engineer	инженерно съоръжение	техника чрез добавяне	Музей на стоманата	Музей	Мексико	Монтерей, Мексико,	2007	60 - 90%	инженерно съоръжение	многоетажно	> 15000м2

14	мелни ища и складова база		1908- 1916	Херцо г и Мьорон	инженерн о съоръжение	запазили почти изцяло носещата конструкция, като само някои от етажните плочи са премахнати	Музей „Küppersmühle”- център за модерно и съвременно изкуство	зей *му	Герма ния	мелни ща и складова база	1999	40- 60%	инже нерно съоръжение	много етажно	^ 15000м2
15	електроцентрал а		1910- 1950	EAA- Emre Arolat Architects	монолитна	техника чрез добавяне	Музеят „Santral museum”,	зей *му	Търци я	Златни я рог, Турция,	2007	40- 60%	инже нерно съоръжение	много етажно	^ 15000м2
16	електроцентрал а	Tate	1947- 1963	Херцо г и Мьорон	монолитна	техника чрез добавяне	Музеят “Tate modern”	зей *му	Велок обритания	Лондо н, Великобрита ния	2000	40- 60%	инже нерно съоръжение	много етажно	^ 15000м2
17	: 4 силоза за зърно, 2 склада	Общи нска	1967	us Architecture and Design	стоманени рамки	техника чрез добавяне	Музей на Устройственото планиране	зей *му	Китай	Тангш ан ,Китай	2005- 2007	40- 60%	едно тажно	много етажно	5000м 2 # 15000м2
18	металургично предприятие	Bethlehem Steel	1857- 1991		стоманени рамки	добавяне: запазена е металната конструкция, доменните печи, карана за руда, тухлени стени	Казино Sands Casino Resort - Bethlehem	зей *му	САЩ	Пенси лвания, САЩ	2003	<40	едно тажно	много етажно	под 1500м2
19	гара		1896		масивна	Нов втори етаж, допълнителни отвори, евакуационно стълбище, нови климатизационна и отоплителна инсталации	„Колеж по изкуствата”	*об разование	САЩ	Балти мор, САЩ	1967	40- 60%	едно тажно	много етажно	5000м 2 # 15000м2
20	скла дове		1950	Zoltan Pali	дървена, арковидни дървени ферми	Добавяне на обемни елементи в интериора; полупрозрачен под в класните стаи	Училище по дървообработка „Wild wood School”,	*об разование	САЩ	Лос Анджелис, СА Щ		40- 60%	едно тажно	много етажно	5000м 2 # 15000м2
21	Конт ейнери за коков газ		1896 - 1899	Ведорн и Вилхелм Холцбауел	масивна	Премахнати са инсталациите, като са оставени само тухлените фасади и части от покривите	„Gazometers”,	*му лтифункци онални	Австр ия	Виена, Австрия	2001	60 - 90%		много етажно	^ 15000м2

22	Централна Пощенска Станция		1900	Liftsch utz Davidson	масивна	допълнителни плочи, нова покривна конструкция, отвори по фасадата	„Охо Tower”,	*мултифункционални	Велок обращения	Лондон, Великобритания	1990	61 - 90%	много етажно	много етажно	> 15000м3
23	електростанция за транспортната система на Кливланд		1896	William Morris	тухлени носещи стени; стоманен покрив и етажни плочи	нови етажни конструкции, дървени подови настилки, нови механични системи, климатична инсталация	„The powerhouse”,	*културен туризъм	САЩ	Кливланд, САЩ	1975	40-60%	едноетажно	многоетажно	5000м2 # 15000м2
24	шоколадова фабрика "Moulin Menier"	Жан Антоан Брут	1825	Reiche n & Robert	метална конструкция	реставрация	Главен офис на „NESTLE”-	*административни функции	Франция	Марн Ла Вале, Франция	1989	61 - 90%	много етажно	много етажно	> 15000м3
26	складова сграда	Charles B. Coyer	1906	Miller Hanson Westerbeck, Inc.,	Тухлена носеща стена с чугунени и дървени колони, дървени подове и покриви	Частично отстраняване в интериора на дървената конструкцията, за да се създадат два вътрешни двора. Изграждане на офиси и галерии; спринклерна система; подмяна на съществуваща дограма; почистване на екстериора	Офис сграда „Butler Square”-	*офис	САЩ	Миена полис, Минесота , САЩ	1974	40-60%	едноетажно	многоетажно	5000м2 # 15000м2
25	Перачница „Yale Steam Laundry complex“	Greent field Partners , Scott Fuller	1902, 1919, and 1924, 1906	John Ronan	масивна, тухлена	допълнителни плочи, нова покривна конструкция, отвори по фасадата	Общжитие „Yale Steam Laundry Condominium“	*жилищни функции	САЩ	New York Avenue, NW, САЩ	1976	40- 60%	едно етажно	много етажно	под 1500м2
27	фабрика за корабни витла		1870	med um atchtekten	метална конструкция и ограждащи елементи от тухлена зидария	запазени са оригиналната фасада откъм улицата, носещата конструкция и коминът	Медиен център	*ре утилизация за производство	Германия	Хамбург, Германия	1970	60 - 90%	много етажно	много етажно	> 15000м2
28	текстилна фабрика	Healthcare Environmental Services Ltd ; Alba Plastics Ltd	1956	Koralek, Ove Arup & Partners and Landesign Group	метална шедова конструкция	подмяна на техническото оборудване	Фабрика за производство на пласт-маса и Предприятие за преработка на медицински отпадъци	*ре утилизация за производство	Шотландия	Шотландия	1998	40-60%	едноетажно	многоетажно	5000м2 # 15000м2